Emmi Pikler op z'n Hollands

De baby is koning

Voor de Haagse babyleidsters die gaan werken volgens de visie van de Hongaarse kinderarts Emmi Pikler, was het behoorlijk wennen. Niet zomaar een baby kunnen oppakken en knuffelen, geen activiteiten meer met de hele groep, veel tijd uittrekken voor de verzorging ... Het is allemaal heel anders dan ze gewend waren.

Marike Vroom

Het lijkt haast onmogelijk. Een groep van acht baby's met maar één verzorgster, die tijdens het verschonen en voeden alle aandacht heeft voor de baby waarmee ze bezig is. En terwijl ze dat in alle rust doet, liggen de andere baby's te spelen of te slapen. De aanpak van kinderarts Emmi Pikler in het Hongaarse kindertehuis Lòczy is voor een deel uit nood geboren. Zij wilde laten zien dat kinderen die in een kindertehuis leven, toch kunnen opgroeien tot geestelijk gezonde kinderen. En haar aanpak bleek te werken. Het geheim: een combinatie van individuele aandacht tijdens de verzorging, en baby's letterlijk en figuurlijk de ruimte geven om ongestoord te spelen en zich te ontwikkelen.

De pedagogen van de Haagse kinderopvangorganisatie Triodus werden gegrepen door de aanpak van Pikler. Puk Ligtvoet van Triodus: 'Wat ons aanspreekt is de rust en voorspelbaarheid die je creëert, waardoor baby's meer tot hun recht komen. Baby's worden minder meegesleurd in de hectiek van deze tijd en kunnen zich in hun eigen tempo ontwikkelen. Het beeld van de competente baby die zijn eigen keuzes kan maken, sloot prima aan op ons pedagogisch beleid.'

De pedagogen zagen dus genoeg redenen om de Piklermethode in babygroepen van Triodus te introduceren. Sjoukje Borbély, getrouwd met een Hongaar, werkte in het Lòczy kindertehuis vanaf haar 25ste gedurende twaalf jaar samen met de kinderarts Emmi Pikler. Ze haalde haar diploma's kinderpsychologie en orthopedagogie. Sinds september vorig jaar werkt ze met een aantal babygroepen van Triodus. Tot de zomer begeleidt ze vier 'groeigroepen' (die delen van de methode stapje voor stapje invoeren) en één modelgroep. De modelgroep is een nieuw gestarte babygroep, waar zo veel mogelijk volgens Pikler gewerkt wordt.

Keukenspullen

Sjoukje Borbély kreeg bij haar introductie van de Piklermethode te maken met enthousiasme, maar ook met weerstand. Leidsters raakten geïnteresseerd door de videobeelden van jonge baby's die aandachtig en langdurig spelen en die daarvoor de ruimte krijgen. De video's uit het Lòczy kindertehuis laten zien hoe baby's elkaar ontdekken en met hun eigen en handjes van andere kinderen spelen. Al met acht, negen maanden bedenken ze manieren om het speeltje te pakken te krij-

Foto's: Ruud Jonkers

Een babygroep volgens Pikler

Je kunt je een Nederlandse babygroep waar volgens Pikler gewerkt wordt als volgt voorstellen. Het eerste wat je opvalt, is dat een groot deel van de vloer in gebruik is als een soort box. Kinderen van gelijke leeftijd liggen in de buurt van elkaar of naast elkaar, jonge baby's door hekjes gescheiden van dreumesen. De kinderen vermaken zichzelf met bakjes, bekertjes, pollepels en doekjes, of spelen met elkaar. Baby's liggen op de grond, in de hoge box of in hun bedje. Het is erg rustig op de groep. De ramen aan de gangkant zijn grotendeels afgeplakt en leidsters uit andere groepen komen niet zomaar binnenlopen. Eén leidster zit op de bank een baby de fles te geven en praat zacht tegen hem. Een hekje scheidt haar af van de rest van de groep. Ze kan de andere baby's wel zien, maar ze kunnen niet bij haar komen. Zo kan ze ongestoord aandacht geven aan de baby die ze aan het voeden is. De andere leidster is bezig met flesjes klaarmaken. Eén baby ligt met een duim in zijn mond in een bedje om zich heen te kijken. In de hoek staat nog een hoge box, in gebruik als bedje, waar een baby ligt te slapen. De deur naar het slaapkamertje is weggehaald en in het kamertje liggen ook twee baby's te slapen.

Wat zou je in zo'n groep niet aantreffen omdat het volgens Pikler niet aansluit bij wat baby's nodig hebben:

- *De hele groep om de tafel, waarbij de leidsters met elkaar kletsen en de baby's in hoge stoeltjes zitten.*
- *Een leidster die een baby zomaar oppakt en eens lekker knuffelt.*
- *Collega's die binnenkomen om wat te vragen.*
- *Dreumesen van bijna anderhalf die met de leidsters een schilderij maken, waarbij de leidsters hun handjes vasthouden om te 'helpen'.*
- *Wipstoeltjes, hangmatjes en kinderwagens.*

Emmi Pikler en haar ideeën

De Hongaarse kinderarts Emmi Pikler (1902 – 1984) was directeur van het Lòczy kindertehuis in Budapest. Haar aanpak heeft twee belangrijke pijlers: de verzorging en bewegingsontwikkeling. Tijdens de verzorging krijgt een baby onverdeelde en liefdevolle aandacht van de verzorgster. Zij neemt daar ruim de tijd voor. Ze praat met zachte stem en vertelt de baby wat ze gaat doen en nodigt hem uit om mee te helpen. Daarbij gebruikt ze veel haar handen. Respect voor de eigenheid en autonomie van het kind staan voorop. Na het baden, verschonen of voeden, met de daarbij horende intense, persoonlijke aandacht, wordt de baby op de grond, in een soort grote box, gelegd. In contact met andere baby's ontdekt hij zichzelf en anderen. Hij kan spelen met speelgoed dat is afgestemd op zijn belangstelling en ontwikkeling. De verzorgster bemoeit zich verder niet met het spel van de baby. Op het moment dat de baby moe begint te worden, wordt hij in zijn bedje in de groepsruimte gelegd. Hij kan vervolgens zelf beslissen of hij nog wat rondkijkt, nog wat met zijn handjes speelt, of gaat slapen. Als een baby aangeeft dat hij uitgerust is, wordt hij uit het bedje gehaald en weer op de grond gelegd (of verzorgd). Baby's leren al snel om aan te geven wat ze willen, verzorgsters leren om signalen van baby's te herkennen.